

118.

TRAKTAT

o koncytacji, postępowaniu sądowym i arbitrażu między Polską a Bułgarią, podpisany w Warszawie dnia 31 grudnia 1929 r.

Przekład.

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,
MY, IGNACY MOŚCICKI,
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tem wie-
dzieć należy, wiadomem czynimy:

Dnia trzydziestego pierwszego grudnia tysiąc
dziewięćset dwudziestego dziewiątego roku, został
podpisany w Warszawie pomiędzy Rządem Rzeczy-
pospolitej Polskiej a Rządem Królestwa Bułgarii
traktat o koncytacji, postępowaniu sądowym i arbi-
trażu wraz z protokołem dodatkowym, o następują-
cem brzmieniu dosłownem:

TRAKTAT

o koncytacji, postępowaniu sądowym i arbitrażu
między Polską a Bułgarią, podpisany w Warszawie
dnia 31 grudnia 1929 roku.

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

i

JEGO KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓL BUŁGARÓW,

ożywieni pragnieniem zacieśnienia węzłów
przyjaźni istniejących między Polską a Bułgarią, oraz
rozstrzygnięcia, zgodnie z najszczytniejszymi zasada-
mi międzynarodowego prawa publicznego, sporów,
które mogłyby powstać między obydwojma krajami,
postanowili zawrzeć w tym celu ogólny trak-
tat arbitrażowy i wyznaczili swymi Pełnomocnika-
mi, a mianowicie:

Jego Ekszelencja Prezydent Rzeczypospolitej
Polskiej;

Jego Ekszelencję Pana Augusta ZALESKIEGO, Mi-
nistra Spraw Zagranicznych;

Jego Królewska Mość Król Bułgarów:

Jego Ekszelencję Pana Vladimir'a ROBEFF, Swego
Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocne-
go w Warszawie,

KTÓRZY, po zakomunikowaniu sobie swych odnoś-
nych pełnomocnictw, uznanych za dobre i w nale-
żytej formie, zgodzili się na następujące postano-
wienia:

Artykuł pierwszy.

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują
się wzajemnie załatwiać w drodze pokojowej i zgod-

AU NOM DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE,
NOUS, IGNACY MOŚCICKI,
PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE,

à tous ceux qui ces présentes Lettres verront,
Salut:

Un Traité de conciliation, de règlement judi-
ciaire et d'arbitrage ayant été signé, avec un Pro-
tocol Additionnel y annexé, à Varsovie le trente et
un décembre mil neuf cent vingt neuf entre le Gou-
vernement de la République de Pologne et le Gou-
vernement du Royaume de Bulgarie, Traité et Pro-
tocol Additionnel dont la teneur suit:

TRAITÉ

de conciliation, de règlement judiciaire et d'arbi-
trage entre la Pologne et la Bulgarie signé à Varso-
vie, le 31 décembre 1929.

LE PRÉSIDENT
DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE

et

SA MAJESTÉ LE ROI DES BULGARES

animés du désir de resserrer les liens d'amitié
qui existent entre la Pologne et la Bulgarie et de
résoudre, selon les principes les plus élevés du droit
international public, les différends qui pourraient
s'élever entre les deux Pays,

ont résolu de conclure à cet effet un Traité
général d'arbitrage et ont désigné pour leurs Pléni-
potentiaires, savoir:

Son Excellence le Président de la République
de Pologne:

Son Excellence Monsieur August ZALESKI, Ministre
des Affaires Étrangères;

Sa Majesté le Roi des Bulgares:

Son Excellence Monsieur Vladimir ROBEFF, Son
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipoten-
tiaire à Varsovie;

LESQUELS, après s'être fait connaître lers pleins
pouvoirs respectifs, reconnus en bonne et due forme,
sont convenus des dispositions suivantes:

Article premier.

Les Hautes Parties Contractantes s'engagent
réciproquement à régler par voie pacifique et

nie z przewidzianymi przez niniejszy traktat metodami wszelkiego rodzaju spory lub zatargi, które powstałyby między Polską a Bułgarią i które nie mogłyby być rozstrzygnięte zwykłymi sposobami dyplomatycznymi.

d'après les méthodes prévues par le présent Traité, tous les litiges ou conflits, de quelque nature qu'ils soient, qui viendraient à s'élever entre la Pologne et la Bulgarie et qui n'auraient pu être résolus par les procédés diplomatiques ordinaires.

Część I.

Partie I.

SPORY.

LITIGES.

Artykuł 2.

Article 2.

1. Wszystkie spory między Wysokimi Stronami Umawiającymi się jakiegokolwiek bądź rodzaju, w których Strony zaprzeczałyby sobie wzajemnie pewnego prawa i które nie mogłyby być załatwione polubownie zwykłymi sposobami dyplomatycznymi i we właściwym terminie, poddane będą do osądzenia Stałemu Sądowi Rozjemczemu w Hadze.

1. Tous les litiges entre les Hautes Parties Contractantes, de quelque nature qu'ils soient, au sujet desquels les Parties se contesteraient réciproquement un droit et qui n'auraient pu être réglés à l'amiable par les procédés diplomatiques ordinaires dans un délai raisonnable, seront soumis pour jugement à la Cour Permanente d'Arbitrage de La Haye.

2. Sprawy sporne, dla których rozstrzygnięcia specjalne postępowanie jest lub będzie przewidziane przez inne obowiązujące między Umawiającymi się Stronami konwencje, będą załatwiane zgodnie z postanowieniami tych konwencji.

2. Les contestations, pour la solution desquelles une procédure spéciale est ou sera prévue par d'autres conventions en vigueur entre les Parties Contractantes, seront réglées conformément aux dispositions de ces Conventions.

Artykuł 3.

Article 3.

Jeżeli chodzi o spór, którego przedmiot, według ustawodawstwa wewnętrznego jednej ze Stron, podlega kompetencji sądów krajowych, Strona ta będzie mogła sprzeciwić się, aby spór ten był poddany postępowaniu przewidzianemu przez niniejszy traktat, zanim kompetentna krajowa władza sądowa nie wyda prawomocnego wyroku we właściwym terminie.

S'il s'agit d'une contestation dont l'objet, d'après la législation intérieure de l'une des Parties, relève de la compétence des tribunaux nationaux, cette Partie pourra s'opposer à ce qu'elle soit soumise à la procédure prévue par le présent Traité avant qu'un jugement, passé en force de chose jugée, ait été rendu, dans un délai raisonnable, par l'autorité judiciaire nationale compétente.

Artykuł 4.

Article 4.

Zanim spór zostanie poddany postępowaniu rozjemczemu przepisанemu w art. 2 niniejszego traktatu, będzie on mógł być, za wspólną zgodą Stron, oddany w celu załatwienia go w drodze concyljacji do Stałej Komisji Międzynarodowej, zwanej Stałą Komisją Concyljacyjną, utworzoną zgodnie z postanowieniami niniejszego traktatu.

Avant d'être soumis à la procédure arbitrale prescrite à l'article 2 du présent Traité, le différend pourra être, d'un commun accord entre les Parties, soumis à fin de conciliation à une Commission internationale permanente, dite Commission Permanente de Conciliation, constituée conformément aux dispositions du présent Traité.

Artykuł 5.

Article 5.

1. Stała Komisja Concyljacyjna utworzona będzie z 3 członków. Każda ze Stron Umawiających się zamianuje po jednym komisarzu dowolnie i wyznaczy za wspólną zgodą z drugą Stroną, trzeciego, który będzie przewodniczącym Komisji. Przewodniczący nie może być obywatelem którejkolwiek ze Stron Umawiających się, ani posiadać miejsca stałego zamieszkania na ich terytorjum, ani pozostawać w ich służbie.

1. La Commission Permanente de Conciliation sera composée de trois membres. Les Parties Contractantes nommeront chacune un commissaire à leur gré et désigneront d'un commun accord le troisième qui sera le Président de la Commission. Celui-ci ne devra ni être ressortissant d'une des Parties Contractantes, ni avoir son domicile sur leur territoire, ni se trouver à leur service.

2. Komisarze będą mianowani na 3 lata. Jeżeli, po wygaśnięciu mandatu jednego z członków Komisji nie postarano się o jego zastępstwo, mandat ten uważany jest za odnowiony na okres 3-letni.

2. Les commissaires seront nommés pour trois ans. Si, à l'expiration du mandat d'un membre de la Commission, il n'est pas pourvu à son remplacement, son mandat est censé renouvelé pour une période de trois ans.

3. Członek, którego mandat wygasa podczas toczącego się postępowania, bierze w dalszym cią-

3. Un membre, dont le mandat expire pendant la durée d'une procédure en cours, continue à prendre

gu udział w badaniu sporu aż do ukończenia postępowania, mimo iż jego następcą został już wyznaczony.

4. W razie śmierci lub ustąpienia jednego z członków Komisji Koncyljacyjnej należy postarać się o zastępcę na resztę okresu jego mandatu, o ile można w ciągu 3-ch następnych miesięcy i, w każdym razie, z chwilą gdy jakiś spór poddany będzie Komisji.

5. W razie, gdyby przewodniczący Komisji Koncyljacyjnej, wyznaczony za wspólną zgodą przez Umawiające się Strony, nie mógł wziąć udziału w pracach Komisji wskutek choroby lub jakiegokolwiek innej okoliczności, Strony porozumieją się w celu wyznaczenia zastępcy, który czasowo będzie zamiast niego urzędował.

6. Jeżeli wyznaczenie tego zastępcy nie nastąpi w okresie 3 miesięcy licząc od chwili czasowego zawakowania miejsca, należy postąpić zgodnie z art. 6 niniejszego traktatu.

Artykuł 6.

1. Stała Komisja Koncyljacyjna utworzona będzie w ciągu 10 miesięcy, które nastąpią po wymianie ratyfikacji niniejszego traktatu.

2. Jeżeli mianowanie przewodniczącego, mającego być wyznaczonym za wspólną zgodą, nie nastąpiłoby w wyżej wspomnianym terminie, lub w razie zastępstwa, w ciągu 3 miesięcy licząc od chwili zawakowania miejsca, mianowanie to zostanie powierzone mocarstwu trzeciemu, wyznaczonemu przez Strony za wspólną zgodą. Jeżeli zgoda w tej sprawie nie nastąpi, każda Strona wyznaczy odrębne mocarstwo i mianowanie dokonane będzie wspólnie przez mocarstwa w ten sposób wyznaczone. Jeżeli w ciągu dwóch miesięcy te dwa mocarstwa nie będą mogły dojść do porozumienia, to każde z nich przedstawi kandydata, a losowanie określi, który z kandydatów w ten sposób przedstawionych będzie przyjęty.

Artykuł 7.

1. Sprawy będą wnoszone do Stałej Komisji Koncyljacyjnej w drodze podania skierowanego do przewodniczącego przez obie Strony, działające za wspólną zgodą.

2. Podanie, po wyłożeniu pokrótce przedmiotu sporu, zawierać będzie wezwanie do Komisji o podjęcie wszelkich kroków mogących doprowadzić do pojednania.

Artykuł 8.

1. W ciągu 15-tu dni, począwszy od daty wniesienia do Komisji sporu, każda ze Stron będzie mogła, dla zbadania sporu, zastąpić stałego członka wyznaczonego przez nią, przez osobę posiadającą specjalną kompetencję w danej sprawie. Strona, która zechciałaby skorzystać z tego prawa, powiadomi o tem niezwłocznie drugą Stronę; ta ostatnia będzie mogła skorzystać z tego samego prawa w ciągu 15-tu dni licząc od daty, w której otrzymała za wiadomienie.

part à l'examen du différend jusqu'à ce que la procédure soit terminée, nonobstant le fait que son remplaçant aurait été désigné.

4. En cas de décès ou de retraite de l'un des membres de la Commission de Conciliation, il devra être pourvu à son remplacement pour le reste de la durée de son mandat, si possible dans les trois mois qui suivront et, en tout cas, aussitôt qu'un différend aura été soumis à la Commission.

5. Dans le cas où le Président de la Commission de Conciliation, désigné en commun par les Parties Contractantes, serait momentanément empêché de prendre part aux travaux de la Commission par suite de maladie ou toute autre circonstance, les Parties s'entendront pour désigner un suppléant, qui siégera temporairement à sa place.

6. Si la désignation de ce suppléant n'intervient pas dans un délai de trois mois, à compter de la vacance temporaire du siège, il sera procédé conformément à l'article 6 du présent Traité.

Article 6.

1. La Commission Permanente de Conciliation sera constituée dans le dix mois qui suivront l'échange des ratifications du présent Traité.

2. Si la nomination du Président à désigner en commun n'intervenait pas dans ledit délai ou, en cas de remplacement, dans les trois mois à compter de la vacance du siège, elle sera confiée à une Puissance tierce, désignée de commun accord par les Parties. Si l'accord ne s'établit pas à ce sujet, chaque Partie désignera une Puissance différente et la nomination sera faite de concert par les Puissances ainsi désignées. Et si, dans un délai de deux mois, ces deux Puissances n'ont pu tomber d'accord, chacune d'elles présentera un candidat et le sort déterminera lequel des candidats ainsi présentés sera admis.

Article 7.

1. La Commission Permanente de Conciliation sera saisie par voie de requête adressée au Président par les deux Parties agissant d'un commun accord.

2. La requête, après avoir exposé sommairement l'objet du litige, contiendra l'invitation à la Commission de procéder à toutes mesures propres à conduire à une conciliation.

Article 8.

1. Dans le délai de quinze jours à partir de la date où la Commission aura été saisie du différend, chacune des Parties pourra, pour l'examen de ce différend, remplacer le membre permanent désigné par elle, par une personne possédant une compétence spéciale dans la matière. La Partie qui voudrait user de ce droit en avisera immédiatement l'autre Partie; celle-ci aura la faculté d'user du même droit dans un délai de quinze jours à partir de la date où l'avis lui sera parvenu.

2. Każda Strona zastrzega sobie prawo mianowania niezwłocznie zastępcy w celu zastąpienia czasowo stałego członka wyznaczonego przez nią, a który, wskutek choroby lub jakiegokolwiek innej okoliczności chwilowo nie mógłby brać udziału w pracach Komisji.

Artykuł 9.

1. Stała Komisja Koncyljacyjna będzie miała za zadanie wyjaśniać kwestje sporne, zbierać w tym celu wszelkie użyteczne informacje w drodze badania lub w inny sposób i usiłować pojednać Strony. Będzie ona mogła, po zbadaniu sprawy, podać Stronom warunki porozumienia, które będzie się jej wydawało właściwe, oraz wyznaczyć im termin do wypowiedzenia się.

2. Po zakończeniu swoich prac, Komisja sporządzi protokół stwierdzający, stosownie do okoliczności, bądź że Strony doszły do porozumienia i, jeśli zajdzie potrzeba, warunki tego porozumienia, bądź, że Strony nie mogły być pojednane.

3. Prace Komisji powinny być ukończone, o ile Strony nie ułożą się inaczej, w terminie 6-cio miesięcznym, licząc od dnia, w którym spór wniesiony został do Komisji.

4. Jeżeli Strony nie mogły być pojednane, Komisja będzie mogła, o ile dwaj komisarze dowolnie mianowani przez Strony nie sprzeciwią się temu, nakazać opublikowanie sprawozdania, w którym zaznaczona zostanie opinia każdego z członków Komisji, zanim Stały Sąd Rozjemczy, do którego spór wniesiono, wyda ostateczne orzeczenie.

Artykuł 10.

1. O ile nie będzie specjalnego postanowienia przeciwnego, Stała Komisja Koncyljacyjna ustali swoją procedurę, która, w każdym razie, winna być kontradyktoryjna.

2. W sprawie badań Komisja, o ile nie zadecyduje jednogłośnie o tem inaczej, zastosuje się do postanowień tytułu III (Międzynarodowe Komisje badań) konwencji haskiej z dnia 18 października 1907 r. o pokojowym załatwianiu sporów międzynarodowych.

Artykuł 11.

Stała Komisja Koncyljacyjna będzie się zbierała, o ile Strony nie umówią się inaczej, w miejscu wyznaczonym przez jej przewodniczącego, który unikać wszakże będzie wyznaczania miejscowości położonej na terytorjach Wysokich Umawiających się Stron.

Artykuł 12.

Prace Stałej Komisji Koncyljacyjnej będą ogłaszane jedynie na mocy decyzji powziętej jednogłośnie przez Komisję za zgodą Stron.

Artykuł 13.

1. Strony będą reprezentowane przed Stałą Komisją Koncyljacyjną przez agentów, których zada-

2. Chaque Partie se réserve de nommer immédiatement un suppléant pour remplacer temporairement le membre permanent désigné par elle qui, par suite de maladie ou de toute autre circonstance, se trouverait momentanément empêché de prendre part aux travaux de la Commission.

Article 9.

1. La Commission Permanente de Conciliation aura pour tâche d'élucider les questions en litige, de recueillir à cette fin toutes les informations utiles par voie d'enquête ou autrement et de s'efforcer de concilier les Parties. Elle pourra, après l'examen de l'affaire, exposer aux Parties les termes de l'arrangement qui lui paraîtrait convenable et leur impartir un délai pour se prononcer.

2. À la fin de ses travaux, la Commission dressera un procès-verbal constatant, suivant le cas, soit que les Parties se sont arrangées, et, s'il y a lieu, les conditions de cet arrangement, soit que les Parties n'ont pu être conciliées.

3. Les travaux de la Commission devront, à moins que les Parties n'en conviennent différemment, être terminés dans le délai de six mois, à compter du jour où la Commission aura été saisie du litige.

4. Si les Parties n'ont pu être conciliées, la Commission pourra, à moins que les deux commissaires librement nommés par les Parties ne s'y opposent, ordonner, avant même que la Cour Permanente d'Arbitrage saisie du différend ait statué définitivement, la publication d'un rapport, où sera consigné l'avis de chacun des membres de la Commission.

Article 10.

1. A moins de stipulation spéciale contraire, la Commission Permanente de Conciliation réglera elle-même sa procédure qui, dans tous les cas, devra être contradictoire.

2. En matière d'enquêtes, la Commission, si elle n'en décide autrement à l'unanimité, se conformera aux dispositions du titre III (Commissions internationales d'enquête) de la Convention de La Haye du 18 octobre 1907 pour le règlement pacifique des conflits internationaux.

Article 11.

La Commission Permanente de Conciliation se réunira, sauf accord contraire entre les Parties, au lieu désigné par son Président qui évitera toutefois de désigner une localité située sur les territoires des Hautes Parties Contractantes.

Article 12.

Les travaux de la Commission Permanente de Conciliation ne sont publiés qu'en vertu d'une décision prise à l'unanimité par la Commission avec l'assentiment des Parties.

Article 13.

1. Les Parties seront représentées auprès de la Commission Permanente de Conciliation par des

niem będzie pośredniczyć między nimi a Komisją; będą one mogły, pozatem, korzystać z pomocy doradców i rzeczoznawców mianowanych przez nie w tym celu, oraz żądać przesłuchania wszystkich osób, których świadectwo wydałoby się im pożyteczne.

2. Komisja będzie mogła, ze swej strony, żądać wyjaśnień ustnych od agentów, doradców i rzeczoznawców obydwóch Stron, oraz od wszystkich osób, których stawienie się, za zgodą ich Rządów, Komisja uznałaby za pożyteczne.

Artykuł 14.

Z wyjątkiem odmiennych postanowień niniejszego traktatu, decyzje Stałej Komisji Koncyljacyjnej będą pobierane większością głosów, przyczem każdy członek rozporządza jednym głosem.

Artykuł 15.

Strony Umawiające się zobowiązują się ułatwiać prace Stałej Komisji Koncyljacyjnej a w szczególności dostarczać jej w możliwie jaknajszerszym zakresie wszelkich pożytecznych dokumentów i informacji, oraz używać środków, które mają do rozporządzenia, aby pozwolić Komisji przeprowadzać na ich terytorjum i zgodnie z ich ustawodawstwem wezwania i przesłuchania świadków lub rzeczoznawców oraz wizje lokalne.

Artykuł 16.

1. Podczas trwania prac Stałej Komisji Koncyljacyjnej każdy z komisarzy otrzymywać będzie wynagrodzenie, którego wysokość będzie ustalona za wspólną zgodą Umawiających się Stron.

2. Każda Strona poniesie swoje własne koszty i równą część wspólnych kosztów Komisji, przyczem wynagrodzenia przewidziane w pierwszym ustępie włączone są do kosztów wspólnych.

Artykuł 17.

1. W braku porozumienia o skierowanie sporu do Stałej Komisji Koncyljacyjnej, lub w razie, gdy pomimo podobnego porozumienia nie dojdzie do pojednania przed Stałą Komisją Koncyljacyjną, spór wniesiony zostanie do Stałego Sądu Rozjemczego, stosownie do postanowień art. 2 niniejszego traktatu.

2. W tym wypadku, zarówno jak i wtedy, gdy nie zwrócono się uprzednio do Stałej Komisji Koncyljacyjnej, Strony ułożą, za wspólną zgodą, zapis o wniesieniu sporu do Stałego Sądu Rozjemczego i wyznaczą arbitrow. Zapis określi jasno przedmiot sporu, specjalne kompetencje, które mogłyby być nadane Trybunałowi Rozjemczemu, oraz wszelkie inne warunki postanowione między Stronami; zapis będzie zawarty w formie odrębnego układu podlegającego ratyfikacji obydwóch Rządów.

3. Trybunał Rozjemczy, któremu przekazane zostało orzeczenie w sporze, będzie kompetentny do interpretowania postanowień zapisu.

agents ayant pour mission de servir d'intermédiaire entre elles et la Commission; elles pourront, en outre, se faire assister par des conseils et experts nommés par elles à cet effet, et demander l'audition de toutes personnes dont le témoignage leur paraîtrait utile.

2. La Commission aura, de son côté, la faculté de demander des explications orales aux agents, conseils et experts des deux Parties, ainsi qu'à toutes personnes qu'elle jugerait utile de faire comparaitre avec l'assentiment de leurs Gouvernements.

Article 14.

Sauf dispositions contraires du présent Traité, les décisions de la Commission Permanente de Conciliation seront prises à la majorité des voix, chaque membre disposant d'une voix.

Article 15.

Les Parties Contractantes s'engagent à faciliter les travaux de la Commission Permanente de Conciliation et, en particulier, à lui fournir, dans la plus large mesure possible, tous documents et informations utiles, ainsi qu'à user des moyens dont elles disposent pour lui permettre de procéder sur leur territoire et selon leurs législations à la citation et à l'audition de témoins ou d'experts et à des transports sur les lieux.

Article 16.

1. Pendant la durée des travaux de la Commission Permanente de Conciliation, chacun des commissaires recevra une indemnité dont le montant sera arrêté d'un commun accord entre les Parties Contractantes.

2. Chaque Partie supportera ses propres frais et une part égale des frais communs de la Commission, les indemnités prévues à l'alinéa premier étant comprises parmi ces frais communs.

Article 17.

1. A défaut d'un arrangement portant le litige devant la Commission Permanente de Conciliation et, dans le cas d'un semblable arrangement, à défaut de conciliation devant la Commission Permanente de Conciliation, la contestation sera soumise à la Cour Permanente d'Arbitrage, suivant les stipulations de l'article 2 du présent Traité.

2. Dans ce cas, comme dans celui où il n'y aurait pas eu recours préalable à la Commission Permanente de Conciliation, les Parties établiront de commun accord le compromis déférant le litige devant la Cour Permanente d'Arbitrage et désignant des arbitres. Le compromis déterminera nettement l'objet du différend, les compétences particulières qui pourraient être dévolues au Tribunal Arbitral, ainsi que toutes autres conditions arrêtées entre les Parties. Il sera établi par un accord séparé, soumis à la ratification des deux Gouvernements.

3. Le Tribunal Arbitral, chargé de statuer sur le différend, aura compétence pour interpréter les termes du compromis.

4. Procedurą stosowaną będzie procedura przewidziane przez konwencję haską z 18 października 1907 r. o pokojowym załatwianiu sporów międzynarodowych.

Część II.

ZATARGI.

Artykuł 18.

1. Wszelkie kwestje, będące przedmiotem sporu między Wysokimi Umawiającymi się Stronami, niezadowolone polubownie zwykłymi sposobami dyplomatycznymi, a których rozstrzygnięcia nie można było osiągnąć w drodze orzeczenia arbitrażowego, jak to jest przewidziane przez artykuł 2-gi niniejszego traktatu i dla których inne załatwienie nie byłoby już przewidziane przez obowiązujące między Stronami traktaty lub konwencje, będą przekazane Stałej Komisji Koncyljacyjnej.

2. W braku zgody między Stronami co do złożenia podania do Komisji, każda z nich będzie mogła wnieść sprawę bezpośrednio do wspomnianej Komisji, uprzedzając o tem miesiąc naprzód.

3. Jeżeli podanie pochodzi tylko od jednej ze Stron, poda ona je do wiadomości niezwłocznie Stronie przeciwnej.

4. Stosowane będzie postępowanie przewidziane przez artykuł 7 ust. 2 oraz artykuły 8 do 16-go niniejszego traktatu.

Artykuł 19.

Jeżeli nie udało się Stron pogodzić, spór zostanie, w drodze podania tylko jednej ze Stron, wniesiony dla rozstrzygnięcia do Trybunału Rozjemczego, który, w braku innego porozumienia między Stronami, złożony będzie z 3 członków wyznaczonych dla każdego poszczególnego wypadku, według metody przewidzianej w artykułach 5 i 6 niniejszego traktatu, dotyczących Komisji Koncyljacyjnej. Orzeczenie wydane przez ten Trybunał Rozjemczy będzie obowiązujące dla Stron, które winny wykonać je z dobrą wiarą.

Artykuł 20.

1. Gdy dojdzie do arbitrażu pomiędzy Umawiającymi się Stronami, zobowiązują się one za wrzeć w terminie sześciu miesięcy, licząc od dnia, w którym jedna ze Stron skierowała do drugiej żądanie o arbitraż, specjalny zapis dotyczący przedmiotu sporu oraz warunków postępowania.

2. Jeżeli zapis ten nie może być zawarty w przewidzianym terminie, każda Strona będzie miała prawo zwrócić się do Trybunału Rozjemczego, utworzonego zgodnie z art. 19 w drodze zwykłego podania. W tym wypadku Trybunał Rozjemczy sam ustali procedurę, którą należy stosować.

Część III.

POSTANOWIENIA OGÓLNE.

Artykuł 21.

Gdyby Trybunał Rozjemczy orzekł, że decyzja pewnej instancji sądowej lub wszelkiej innej władzy

4. La procédure applicable sera celle prévue par la Convention de La Haye du 18 octobre 1907 pour le règlement pacifique des conflits internationaux.

Partie II.

CONFLITS.

Article 18.

1. Toutes questions sur lesquelles les Hautes Parties Contractantes seraient divisées sans pouvoir les résoudre à l'amiable par les procédés diplomatiques ordinaires et dont la solution ne pourrait être recherchée par un jugement arbitral, ainsi qu'il est prévu par l'article 2 du présent Traité, et pour lesquelles une autre procédure de règlement ne serait pas déjà prévue par un Traité ou Convention en vigueur entre les Parties, seront soumises à la Commission Permanente de Conciliation.

2. A défaut d'accord entre les Parties sur la requête à présenter à la Commission, l'une ou l'autre d'entre elles aura la faculté de soumettre directement après préavis d'un mois, la question à ladite Commission.

3. Si la requête émane d'une seule des Parties, elle sera notifiée par celle-ci, sans délai, à la Partie adverse.

4. La procédure prévue par les articles 7 alinéa 2, et 8 à 16 du présent Traité sera applicable.

Article 19.

Si les Parties ne peuvent être conciliées, le conflit sera, à la requête d'une seule des Parties, soumis pour décision à un Tribunal Arbitral, qui, à défaut d'autre accord entre les Parties, sera composé de trois membres désignés pour chaque cas particulier, suivant la méthode prévue aux articles 5 et 6 du présent Traité, en ce qui concerne la Commission de Conciliation. La sentence prononcée par ce Tribunal Arbitral sera obligatoire pour les Parties qui doivent l'exécuter de bonne foi.

Article 20.

1. Lorsqu'il y aura lieu à arbitrage entre elles, les Parties Contractantes s'engagent à conclure, dans un délai de six mois à compter du jour où l'une des Parties aura adressé à l'autre la demande d'arbitrage, un compromis spécial concernant l'objet du conflit, ainsi que les modalités de la procédure.

2. Si ce compromis ne peut être conclu dans le délai prévu, l'une ou l'autre des Parties aura le droit de saisir le Tribunal Arbitral, constitué en conformité de l'article 19, par voie de simple requête. Dans ce cas, le Tribunal Arbitral réglera lui-même la procédure à suivre.

Partie III.

DISPOSITIONS GÉNÉRALES.

Article 21.

Si le Tribunal Arbitral établissait qu'une décision d'une instance judiciaire ou de toute autre au-

zależnej od jednej ze Stron Umawiających się, włączając w to i trybunały administracyjne, jest całkowicie lub częściowo sprzeczną z prawem narodów i jeżeliby prawo wewnętrzne tej Strony nie pozwalało wcale lub pozwalało tylko w niedostatecznej mierze na uchylene w drodze administracyjnej skutków decyzji o której mowa, wówczas Stronie poszkodowanej przyznane zostanie sprawiedliwe zadośćuczynienie innego rodzaju.

Artykuł 22.

Podczas trwania postępowania concyljacyjnego lub postępowania rozjemczego, Strony Umawiające się powstrzymają się od wszelkich zarządzeń, mogących szkodliwie odbić się na przyjęciu propozycji Stałej Komisji Concyljacyjnej lub na wykonaniu orzeczenia rozjemczego.

Artykuł 23.

Spory, które powstałyby co do interpretacji niniejszego traktatu, będą, z wyjątkiem odmiennego porozumienia, przekazane Stałemu Trybunałowi Sprawiedliwości Międzynarodowej.

Artykuł 24.

1. Traktat niniejszy będzie ratyfikowany i dokumenty ratyfikacyjne zostaną wymienione w Solji w terminie możliwie najkrótszym.

2. Traktat niniejszy wejdzie w życie w 30-tym dniu po wymianie dokumentów ratyfikacyjnych i trwać będzie trzy lata począwszy od tej daty. Jeżeli nie będzie on wypowiedziany na sześć miesięcy przed upływem tego terminu, będzie uważany za odnowiony na okres jednego roku i t. d.

3. Jeżeli w chwili wygaśnięcia niniejszego traktatu jakiegokolwiek postępowanie w myśl i w zastosowaniu tego traktatu byłoby w toku przed Stałą Komisją Concyljacyjną lub przed Trybunałem Rozjemczym, wówczas postępowanie to będzie prowadzone w dalszym ciągu, aż do jego ukończenia, zgodnie z postanowieniami niniejszego traktatu.

NA DOWÓD CZEGO wyżej wymienieni Pełnomocnicy podpisali niniejszy traktat i wycisnęli na nim swe pieczęcie.

Sporządzono w Warszawie, w dwóch egzemplarzach, dn. 31 grudnia 1929 roku.

L. S. (—) *August Zaleski*   L. S. (—) *V. Robeff*

PROTOKÓŁ DODATKOWY.

Ze względu na przyjętą przez każdą z Wysokich Umawiających się Stron zasadę nienadawania mocy wstecznej traktatom tego rodzaju, rozumie się że postanowienia niniejszego traktatu będą miały zastosowanie tylko do sporów, które powstałyby po jego ratyfikacji i wynikły ze stanu rzeczy lub faktów późniejszych od tej ratyfikacji.

Sporządzono w Warszawie, dn. 31 grudnia 1929 roku.

L. S. (—) *August Zaleski*   L. S. (—) *V. Robeff*

Zaznajomiwszy się z powyższym traktatem i protokołem dodatkowym, uznaliśmy je i uznajemy za słuszne, zarówno w całości, jak i każde z zawar-

torité relevant de l'une des Parties Contractantes, y compris les tribunaux d'administration, se trouve entièrement ou partiellement en opposition avec le droit des gens et si le droit interne de cette Partie ne permettait pas ou ne permettait qu'imparfaitement d'effacer par voie administrative les conséquences de la décision dont il s'agit, il sera accordé à la Partie lésée une satisfaction équitable d'un autre ordre.

Article 22.

Durant le cours de la procédure de conciliation ou de la procédure arbitrale, les Parties Contractantes s'abstiendront de toute mesure pouvant avoir une répercussion préjudiciable sur l'acceptation des propositions de la Commission Permanente de Conciliation ou sur l'exécution de la sentence arbitrale.

Article 23.

Les contestations, qui surgiraient au sujet de l'interprétation du présent Traité seront, sauf accord contraire, soumises à la Cour Permanente de Justice Internationale.

Article 24.

1. Le présent Traité sera ratifié et les instruments de ratification en seront échangés à Sofia dans le plus bref délai possible.

2. Le présent Traité entrera en vigueur le trentième jour après l'échange des ratifications et aura une durée de trois ans à partir de cette date. S'il n'est pas dénoncé six mois avant l'expiration de ce délai, il sera considéré renouvelé pour une période d'un an et ainsi de suite.

3. Si, lors de l'expiration du présent Traité, une procédure quelconque, en vertu et par application de ce Traité, se trouvait pendante devant la Commission Permanente de Conciliation ou devant un Tribunal Arbitral, cette procédure serait poursuivie jusqu'à son achèvement conformément aux stipulations du présent Traité.

EN FOI DE QUOI, les Plénipotentiaires sus-nommés ont signé le présent Traité et y ont apposé leurs cachets.

Fait à Varsovie, en double exemplaire, le 31 décembre 1929.

L. S. (—) *August Zaleski*   L. S. (—) *V. Robeff*

PROTOCOLE ADDITIONNEL.

Vu le principe adopté par chacune des Hautes Parties Contractantes de ne pas donner une application rétroactive aux traités de ce genre, il est entendu que les dispositions du présent Traité ne s'appliqueront qu'aux contestations qui s'élevaient après sa ratification au sujet de situations ou de faits postérieurs à cette ratification.

Fait à Varsovie, le 31 décembre 1929.

L. S. (—) *August Zaleski*   L. S. (—) *V. Robeff*

Après avoir vu et examiné lesdits Traité et Protocole Additionnel, Nous les avons approuvés et approuvons en toutes et chacune des dispositions

tych w nich postanowień; oświadczamy, że są przyjęte, ratyfikowane i potwierdzone i przyrzekamy, że będą niezmiennie zachowywane.

NA DOWÓD CZEGO, wydaliśmy Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej.

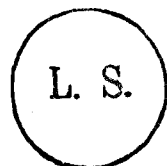
W Warszawie, dnia 29 marca 1930 r.

(—) *I. Mościcki*

Przez Prezydenta Rzeczypospolitej
Prezes Rady Ministrów:

(—) *K. Bartel*

Minister Spraw Zagranicznych:
(—) *August Zaleski*

qui y sont contenues; déclarons, qu'ils sont acceptés, ratifiés et confirmés et promettons qu'ils seront inviolablement observés.

EN FOI DE QUOI, Nous avons donné les présentes Lettres revêtues du Sceau de la République.

A Varsovie, le 29 mars 1930.

(—) *I. Mościcki*

Par le Président de la République
Le Président du Conseil des Ministres:

(—) *K. Bartel*

Le Ministre des Affaires Étrangères:
(—) *August Zaleski*

